

Työelämän aktiivinen kansalaisuus

Anna Kirstinä ja Jutta Lithovius

KSL-opintokeskus

Kevät 2020

Tämä materiaali on lisensoitu

[Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä.](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Työ osana elämäämme

- Monet ihmiset viettävät työpaikalla ison osan arjestaan.
- Työllä on paljon erilaisia merkityksiä ihmisille:
  - Toimeentulo (vuokra, ruoka, sähkö jne.)
  - Sosiaalinen yhteisö, työkaverit
  - Itsensä toteuttaminen
  - Mahdollistaa kivan vapaa-ajan ja harrastukset (työn ja vapaa-ajan tasapaino + raha)
  - Merkityksellisyyden kokemuksia
  - Tarpeellisuuden kokemuksia
  - Hyväksytyksi tulemisen kokemuksia ja kokemusta, että arvostetaan

Keksitkö muita merkityksiä, joita työllä voi joillekin ihmisille olla?

Tavoitteena hyvä työelämä

- Aktiivisia kansalaisia tarvitaan myös työpaikoilla, jotta kaikilla olisi hyvä olla töissä ja työllä olisi toivottuja, hyviä vaikutuksia
- Maailmanparannus voi olla myös työelämän parantamista
- Suomessa ja monessa muussa maassa on tukirakenteita, jotka auttavat aktiivisia kansalaisia työelämän parannustyössä
- Näiden tukirakenteiden ytimessä on yhteisö, joka muodostuu aktiivisista kansalaisista

Ammattiliitto

- Ammattiliitot luovat hyvää työelämää tuomalla uusia parannuksia ja pitämällä kiinni jo saavutetuista hyvistä asioista ennen muuta työntekijöiden näkökulmasta
- Ammattiliiton työvälineitä ovat esim. neuvottelemisen ja lakot
- Lakon tarkoitus on tehdä näkyväksi jonkun tietyn työn tärkeys ja merkitys ja vaatia sille sen ansaitsema korvaus tai inhimillisemmät työolot – hetkellinen muistutus siitä, millaista yhteiskunnassa olisi, jos ko. työtä eivät nämä ihmiset joka päivä tekisi
- Ammattiliiton voima perustuu yksittäisiin työntekijöihin, jotka liittyvät yhteen ja haluavat olla aktiivisia kansalaisia – mitä enemmän heitä on yhdessä, sitä paremmin liitto voi heidän puolestaan ajaa asioita

Ammattiliittojen aikaansaannoksia 1/2

- Lapsityövoiman kieltäminen
- Korvaukset työtapaturmista
- Vuosiloma (kesäloma 😊)
- Eläkejärjestelmä (saamme eläkettä työuran jälkeen!)
- Määritelty työaika (aina ei olla töissä)
- Työttömyysturva
- Irtisanomissuoja (työntekijän irtisanomiseen on tiukat säännöt)
- Syrjintäkielto, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaatimukset
- Minimipalkka, jota pienempää palkkaa ei saa maksaa
- Oikeus pitää sairauslomia
- Vanhempainvapaa ja oikeus hoitaa sairasta lasta kotona
- Oikeus opintovapaaseen ja vuorotteluvapaaseen
- Työturvallisuusvaatimukset
- Työterveyspalvelut

Ammattiliittojen aikaansaannoksia 2/2

”Suomalainen sopimusjärjestelmä on rakentunut pienien ja subjektiivisten kamppailujen seurauksena. Järjestelmä on syntynyt alhaalta ylöspäin. Vastarinta on rakenteissa.”

Työelämäntutkija Päivi Uljas

Eli: ammattiliitot ovat voineet saada aikaan vain sellaisia uudistuksia ja parannuksia, joita tavalliset työntekijät ovat vaatineet ja olleet valmiita aktiiviseen kansalaisuuteen niiden puolesta.

Lomia, työaika, irtisanomissuojaa jne. ei ole ollut ennen kuin niiden puolesta taisteltiin: neuvoteltiin ja lakkoiltiin. Ne eivät ole edelleenkään itsestäänselvyksiä, vaan ne voidaan ottaa pois ja palata aikaan ennen näitä sopimuksia, jos niiden puolta ei jatkuvasti pidetä.

Pohdintatehtävä

Onko sinulla omia kokemuksia työpaikoilta asioista, jotka eivät ole olleet hyvin? Minkälaisia? Tai oletko kuullut tuttavilta asioista, jotka eivät ole tuntuneet hyviltä tai oikeudenmukaisilta?

Mihin pitäisi mielestänne nyt tarttua, mitä asioita parantaa työntekijöiden yhteistyöllä? Mikä olisi paras mahdollinen tilanne?

Mitä parhaaseen mahdolliseen tilanteeseen pääseminen vaatisi?

Maailma – ja työelämä – voi aina olla vieläkin parempi!

Luottamusmies

- Luottamusmies on ammattiliiton edustaja työpaikalla. Hän neuvoo ja tukee työntekijöitä, jotka kuuluvat ammattiliittoon.
- Hän on työntekijöiden keskuudestaan valitsema – hän on siis työntekijä, kuten kaikki muutkin
- Huolehtii siitä, että työntekijöitä kohdellaan oikeudenmukaisesti ja tasa-arvoisesti työpaikalla
- Valvoo, että säädöksiä noudatetaan työpaikalla ja puuttuu ongelmatilanteisiin
- Luottamusmiehenllä on muita työntekijöitä suurempi suoja esim. irtisanomista vastaan ja siksi hänen on turvallisempaa edustaa työntekijöitä ja neuvotella työnantajan kanssa ongelmatilanteissa

Työpaikan ammattiosasto

- Ammattiosasto on ammattiliiton toimintaa työpaikalla
- Ammattiosastoon voivat liittyä kaikki työntekijät, jotka kuuluvat ammattiliittoon
- Ammattiosasto valitsee luottamusmiehen ja toimii hänen tukenaan
- Ammattiosastossa yksittäiset työntekijät voivat tuoda esiin työnsä epäkohtia ja saada tukea muilta työntekijöiltä
- Ammattiosasto huolehtii työntekijöiden lain mukaisesta ja oikeudenmukaisesta kohtelusta
- Luottamusmies voi viedä ammattiosastossa esiin tulleet asiat edelleen työnantajalle ja neuvotella niistä

Työsuojelu – työhyvinvoinnin puolesta

- Kaikilla työntekijöillä on oikeus työsuojaan
- Työsuojelun alaan kuuluu mm.
  - Työergonomia (työasennot: seisomatyö, istumatyö)
  - Lain mukaiset tauot
  - Työssäjaksaminen
  - Fyysinen turvallisuus työpaikalla (turvavälineet ja –vaatetus, jos työ sitä vaatii)
  - Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu
  - Kunnolliset ja turvalliset työvälineet
  - Huolehtia, että ketään ei kiusata, häiritä, loukata tai muutoin käyttäytyä asiattomasti
  - Hyvä työilmapiiri

Työsuojelun toimijat työpaikalla

- Työpaikalla työsuojelusta huolehtivat

1. Työsuojeluvaltuutettu
2. Työsuojelupäällikkö
3. Työsuojelutoimikunta

1. **Työsuojeluvaltuutettu** on työntekijä, jonka valitsemiseen osallistuvat kaikki työntekijät. Hän edustaa kaikkia työntekijöitä. Työsuojeluvaltuutetulla on samantapainen irtisanomissuoja kuin luottamusmiehellä, mikä helpottaa neuvotteluja työnantajan kanssa.
2. Työsuojelupäällikkö on työnantajan edustaja.
3. Työsuojelutoimikunta käsittelee työsuojeluasioita. Sen jäsenet edustavat sekä työntekijöitä että työnantajaa. Työsuojeluvaltuutettu on aina työsuojelutoimikunnan jäsen. Kokoukset eivät ole avoimia kaikille, mutta niihin voi saada asioita käsittelyyn työsuojeluvaltuutetun kautta.

Työelämätapaukset - harjoitus

- Pohtikaa Marionin, Mitjan, Terrin ja Marin tapauksia pareittain tai pienryhmissä.
- Voitte myös samalla miettiä, liittyvätkö kunkin tapauksen ongelmat työehtoihin vai työsuojeluun.

Harjoituksen jälkeen

- Millaista keskustelua kävitte?
- Mitä luulette – keiden ongelmat ratkeavat ja keiden eivät? Mistä päättelette näin?
- Mitkä olivat mielestänne kunkin henkilön suurimmat esteet tilanteensa parantamiseksi?

- Kuinka helppoa sinun on ottaa epäkohtia tai vaikeita asioita puheeksi?
- Miksi se on vaikeaa? Onko asioita, jotka voisivat helpottaa puheeksi ottamista?

Lopuksi

- Työelämän aktiivinen kansalaisuus alkaa siitä, että uskaltaa sanoa ääneen epäkohdista.
- Joskus työnantajan kanssa keskustelu voi riittää.
- Vaikeampien tai laajempien ongelmien korjaaminen vaatii yhteisön, joten porukkaan liittyminen on tehokas tapa vaikuttaa ja olla osallinen työelämän kansalaisena.
- Jos työelämän aktiivinen kansalaisuus innostaa ottamaan yhä enemmän vastuuta, voi asettua itse ehdolle luottamusmieheksi tai työsuojeluvaltuutetuksi omalla työpaikalla. Tai hakeutua ammattiliittonsa luottamustehtäviin! Työelämä tarvitsee kaikenlaisia aktiivisia kansalaisia.
- Jokainen meistä voi olla aktiivinen kansalainen, myös työelämässä.